

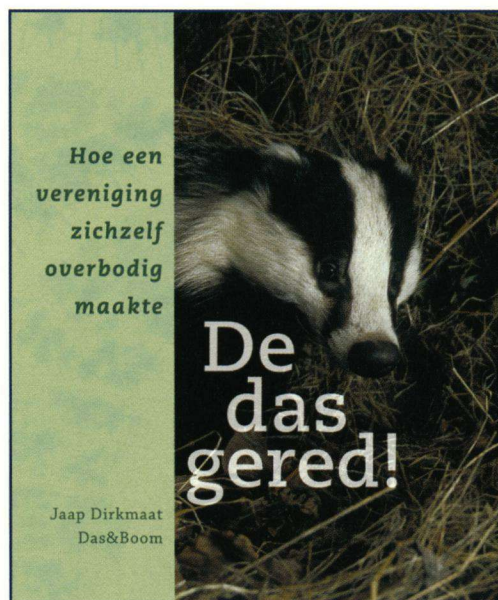
Boekbesprekingen

De das gered!

Bij gelegenheid van haar 25-jarig bestaan heeft de Vereniging Das en Boom het boek 'De das gered!' het licht doen zien. Het heeft als ondertitel: 'Hoe een vereniging zichzelf overbodig maakte'.

Het boek is een herziene en uitgebreide 5^e druk van 'De das in Nederland' van dezelfde auteur. De nieuwe versie is qua vormgeving 'gemoderniseerd' door veelvuldig (her)plaatsen van teksten in kaders met diverse achtergrondkleuren. De in oudere versies meestal zwart-wit afgedrukte foto's zijn opnieuw (nu deels in kleur) opgenomen en aangevuld met mooie nieuwe kleurenfoto's, die goed aansluiten bij de tekst. De indeling en de inhoud van de hoofdstukken is in hoofdlijnen hetzelfde gebleven, zij het met nieuwe titels en tussenkoppen en met opschoning van de soms wat wijldropige teksten of al te suggestieve opmerkingen. In het hoofdstuk over de ontwikkeling van de dassenstand in Nederland is te zien, hoe de aantallen in alle provincies behalve Zuid-Holland en Zeeland inmiddels zijn toegenomen; zelfs in Flevoland wordt incidenteel een das waargenomen. Het totale aantal voor het hele land is van 1200 dieren in 1980 op ca. 4500 in 2006 gekomen.

In het hoofdstuk '25 jaar Das en Boom', wordt geschetst hoe de oorspronkelijke actiegroep, die vooral het gebrekkige beleid ter bescherming van de das aan de kaak stelde, zich ontwikkelde tot een vereniging die optrad als belangenbe-

hartiger/gesprekspartner inzake de bescherming van diverse inheemse dier- en plantensoorten. In de loop van de tijd kwam de vereniging tot het inzicht, dat het niet in hoofdzaak gaat om bescherming van soorten, maar om leefgebieden en om het hele Nederlandse natuur- en cultuurlandschap. In 2006 besloot de vereniging dan ook om zich in hoofdzaak te gaan richten op herstel van een 'natuurrijk landschap', waarvoor een 'Deltaplan' ontwikkeld werd, dat zowel goed voor het milieu als in economisch opzicht haalbaar beoogt te zijn. En dat naast een aanzienlijke verfraaiing van het landschap ook het voortbestaan van vele soorten dieren en planten in Nederland wil bevorderen.

De aanschaf van *De das gered* is zeker aan te raden voor degenen die in dassen geïnteresseerd zijn en die geen eerdere druk van het boek hebben: het boek geeft heel wat informatie over de das en zijn leefgewoonten en vooral ook over de geschiedenis van de confrontatie tussen das en mens in Nederland.

Alice Pillot

• Jaap Dirkmaat, 2006. Vijfde volledig herziene druk. *De das gered!* pp. 132. KNNV Uitgeverij Utrecht. ISBN-10: 90-811325-1-2 of ISBN-13: 978-90-811325-10-0. Prijs: €19,95 Te bestellen bij dasenboom@dasenboom.nl 024-6842294 of info@knnvuitgeverij.nl

Rabbits, refuges and resources

Het boek heeft als ondertitel 'Hoe het leven in holen het foerageren van planteneters beïnvloedt' en beschrijft het promotie-onderzoek van de auteur. Dat had als belangrijk nevenaspect, wat de invloed is van begrazing door konijnen op de planten in de omgeving van het hol.

Het konijn is een gewaardeerde prooi voor vele soorten roofdieren en roofvogels (en mensen, maar daar gaat het hier niet over). Hij verweert zich tegen predatie door grote oplettendheid en razendsnel vluchten bij onraad. Foerageren dicht bij zijn hol vergroot derhalve zijn overlevingskans. Ook is het voordelig om planten te eten met een hoge voedingswaarde, vooral als die snel te verorberen zijn. Als de planten dicht bij het hol afgegraasd zijn, zal het konijn zich verder weg moeten begeven. Dan gaan steeds meer variabelen een rol spelen: benodigde tijd voor het zoeken, afbijten en kauwen van voedsel, voor waakzaamheid (open of beschermd terrein, dag of nacht) en de vluchtijd. De voedingswaarde van de beschikbare planten moet het uiteindelijk de moeite waard maken om extra risico's te lopen.

In het onderzoek zijn al deze variabelen zo goed mogelijk gescheiden door middel van slimme proefopstellingen in het veld, waarbij ook gebruik is gemaakt van kunstmatig voer ('korrels' van verschillende samenstelling) en tamme konijnen. Vervolgens is geprobeerd om via een mathematisch model te voorspellen wat het verschil in begrazing is tussen

grote en kleine herbivoren en welke invloed grote grazers hebben op de begrazing door konijnen.

De uitkomsten van het onderzoek zijn niet spectaculair: de meeste vooronderstellingen blijken juist. Naast onderbouwing van vermoedens worden in dit proefschrift ook inzichten voor terreinbeheer geformuleerd. De auteur stelt als eindconclusies dat kleine holbewonende planteneters als het konijn door hun wisselende graasdruk zowel de dichtheid van de vegetatie beïnvloeden als de samenstelling van de plantensoorten. En dat zij daardoor een belangrijke rol vervullen in natuurlijke en half-natuurlijke ecosystemen. Natuurbeheerders worden opgeroepen om te streven naar behoud of herstel van deze herbivoren.

De wetenschappelijke insteek en beschrijving van het onderzoek zal het (in het engels geschreven) boekje voor de 'gewone' geïnteresseerde leek minder toegankelijk maken.

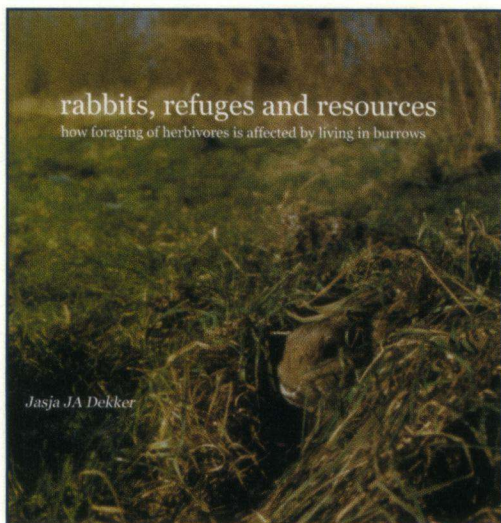
Alice Pilot

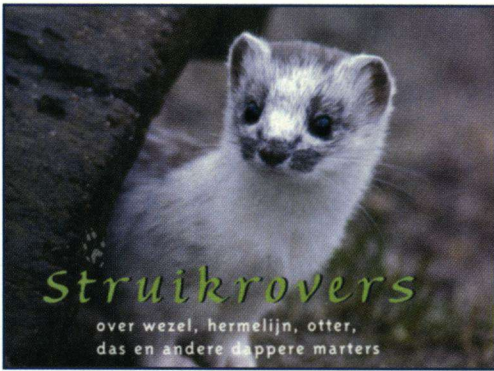
- Jasja J.A. Dekker. 2007. Rabbits, refuges and resources. How foraging of herbivores is affected by living in burrows. PhD-thesis. pp. 144. Universiteit Wageningen, Wageningen. ISBN 90-8504-611-4. Een exemplaar is op te vragen bij Jasja Dekker (jasjad@gmail.com) of down te loaden op [http://www.reg.wur.nl/UK/Publications/Doctoral theses/](http://www.reg.wur.nl/UK/Publications/Doctoral%20theses/)

Struikrovers

Zoals de titel al doet vermoeden is dit boekje over de in Nederland voorkomende marters geschreven voor kinderen. Zowel het taalgebruik als de vormgeving doen hieraan recht, evenals de vele fraaie illustraties. Maar al snel verraden de tactische opzet en het gedegen feiten- materiaal, dat markerkenners als Sim Broekhuizen, Chris Achterberg en Dick Klees aan de totstandkoming hebben bijgedragen. Ook volwassenen zullen aan het boek veel lees- en kijkplezier beleven.

De hoofdstukken beslaan meestal twee bladzijden: links tekst met een kleine illustratie, rechts een grote foto. De tekst is vlot geschreven (incidenteel wat kinderlijk) en zeer informatief. Doordat gekozen is voor benadering vanuit een groot aantal invalshoeken, blijft de lezer gefascineerd en komt hij erg veel over marters aan de weet. Zo zijn er

hoofdstukjes over de familie van de marterachtigen, de jacht op marters, onderzoek, voedsel, voortplanting en hoe je marters kunt speuren en herkennen. Vervolgens worden aparte hoofdstukken gewijd aan elk van de in onze contreien voorkomende marters, inclusief de fret. Daarbij zijn naast de duidelijke tekst en foto's ook cartoonachtige tekeningen opgenomen. Dat lijkt in eerste instantie wat modernistisch, maar nadere bestudering leert dat ze heel precies de specifieke kenmerken van de betreffende soort laten zien. En als afwisseling van het grote aantal foto's zijn ze ook welkom. Aansluitend zijn verspreidingskaartjes opgenomen.

Kortom, een heel mooi en leerzaam boekje, dat niet mag ontbreken in de boekenkast van de zoogdierliefhebber. En dat zeker eerst een tijdje op tafel te pronk zal liggen.

Alice Pillot

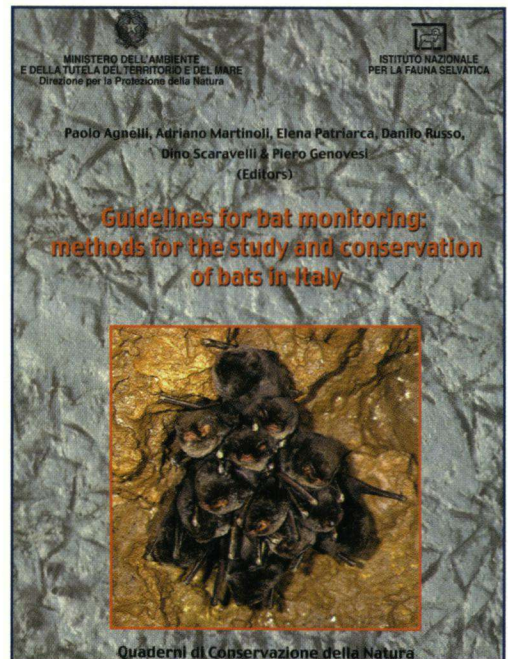
- Geert-Jan Roebbers, S.Halewijn. 2007. Struikrovers - over wezel, hermelijn, otter, das en andere dappere marters, pp 72. KNNV Uitgeverij, Zeist. ISBN 978 90 5011 247 5 Prijs € 6,95. Verkrijgbaar in de boekhandel en via www.knnvuitgeverij.nl

Guidelines for bat monitoring: methods for the study and conservation of bats in Italy

In de interessante reeks over de fauna en flora van Italië (Quaderni di Conservazione della Natura) is in 2006 een mooi en overzichtelijk rapport verschenen over het belang van monitoring van alle vleermuizen in Italië. Hierbij worden verspreidingskaartjes gepubliceerd van alle vleermuissoorten welke er voorkomen van voor en na 1980. Sinds 1980 blijken er twee soorten niet meer te zijn

waargenomen (*Rhinolophus blasi* en *Myotis dasycneme*), doch in beide gevallen waren er van beide soorten slechts één waarneming (voor de eerste soort betreft het een waarneming uit 1927 en voor de tweede zelfs al uit 1881, maw weinig relevant voor een rapport dat de verspreidingskaarten weergeeft van alle voorkomende soorten in Italië sinds 1980). In totaal werden 33 verschillende vleermuissoorten waargenomen, waaronder enkele recent beschreven soorten zoals *Plecotus sardus*, *Plecotus macbullaris*, *Pipistrellus pygmeus*, *Myotis punicus* and *Myotis aurascens*.

Een belangrijk en vrij volledig hoofdstuk wordt er besteed aan het wettelijk kader (met nationale en internationale wetten en decreten) waarbij op het belang van de nood om vleermuizen in Italië (en Europa) te beschermen gewezen wordt. Naast de Bonn & Bern Conventie en diverse Europese Richtlijnen wordt ook de Conventie van Rio de Janeiro rond biodiversiteit besproken. Vermeldenswaard is de bijdrage omtrent het belang van monitoring van vleermuispopulaties binnen deze Conventies of wetten. Aansluitend wordt het belang van monitoring binnen enkele internationale actieplannen aangekaart, met name deze van *Rhinolophus ferrumequinum* and *Miniopterus schreibersii* worden meer in detail besproken.

Het vierde en meest uitvoerige hoofdstuk kaart de verschillende onderzoeksmethoden en technieken aan in het kader van monitoring. Gaande van het tellen van overwinterende vleermuizen tot het tellen van het aantal individuen in een zomerkolonie tot het tellen van het aantal uitvliegende dieren. Ook wordt uitvoerig aandacht besteed aan de verschillende methoden voor het vangen, manipuleren en merken van vleermuizen. Het stukje over vleermuiskasten is daarentegen zeer kort doch vanwege het mindere belang in het kader van monitoring. De diverse doelstellingen van telemetrisch onderzoek worden grondig besproken. Aanvullend is er een deel over monitoring aan de hand van batdetectoren of directe sampling, hierbij worden de voor- en nadelen tegenover elkaar afgewogen. Tenslotte gaat het laatste hoofdstuk over het verzamelen, opslaan en verwerken van waarnemingen.

Al bij al een zeer interessant rapport dat de moeite waard is om te downloaden: http://www2.minambiente.it/sito/settori_azione/scn/pubblicazioni/qcn.asp

Kijk bij deze gelegenheid ook even naar de andere rapporten in de reeks over zoogdieren in Italië, weliswaar voor zij die een mondje Italiaans meepraten.

Alex Lefevre

- Guidelines for bat monitoring : methods for the study and conservation of bats in Italy. Paolo Agnelli, Adriano Martinoli, Eleana Patriarca, Danilo Russzo, Dino Scaravelli & Piero Genovesi. Quaderni di Conservazione della Natura Issue 19 BIS., 2006, 193 pp.